

Till
Infrastrukturminister Tomas Eneroth

Kopia till
Finansdepartementet

Hemställan om statligt stöd till de icke statliga flygplatserna för att säkerställa samhällsviktigt flyg och tillgänglighet i hela landet.

Med anledning av den situation Sverige befinner sig i till följd av Covid-19 har den reguljära flygtrafiken i princip upphört, med undantag för flygplatser med trafikplikt. För alla flygplatser har intäkterna därför minskat kraftigt eller helt upphört.

De regionala samt de tre privata flygplatserna¹, alltså de icke statliga flygplatserna, är en del av den samhällskritiska infrastrukturen i Sverige och flyget har på flera olika sätt en samhällsviktig funktion för att Sverige ska fungera. Det handlar om allt från sjuktransporter till näringslivets behov av snabba transporter av kritiska komponenter. För stora delar av landet är flyget avgörande för att klara olika samhällsviktiga uppdrag och näringslivets behov. Det gäller både nu under pandemin men är också extra viktig när hjulen börjar rulla igen. Staten måste därför nu gå in och på olika sätt stötta de icke statliga flygplatserna för att säkerställa flyginfrastrukturen i hela landet, både på kort och lång sikt.

SKR lyfter här tre områden där vi anser att staten behöver ta ett ökat ansvar.

1. Ekonomisk ersättning för driftkostnader till de icke statliga flygplatserna genom riktat stöd.

SKR hemställer om att staten beslutar om ett riktat ekonomiskt stöd till alla de icke statliga flygplatserna som täcker det driftunderskott som uppstått till följd av Covid19.

De regionala flygplatserna räknar med ett underskott på ca 275 mkr som direkt följd av Covid19. Även de tre privata flygplatserna har drabbats hårt med ekonomiska underskott som följd av att flyget nu står helt still. För de regionala flygplatserna och dess ägare tillkommer dessutom de redan befintliga årliga underskotten på ca 550 mkr även utan den nuvarande krisen. De icke statliga flygplatserna har stora utgifter och där får nu ägarna ta ett orimligt stort ansvar för den samhällsviktiga flyginfrastrukturen. Den är ett nationellt intresse och där behöver staten ta ansvar.

¹ Flygplats Ängelholm, Skavsta samt Sälen.

Utan ekonomiskt stöd från staten är risken stor att flera regioner inom kort står helt utan fungerande flygplatser. Då går det inte heller att upprätthålla beredskap för att klara av det samhällsviktiga flyget. När hjulen börjar snurra så kommer det även få en negativ påverkan för näringslivets möjligheter till transporter.

I detta kritiska läge med Covid19 behöver därför staten ta ett ekonomiskt ansvar för de ökande underskotten bland de icke statliga flygplatserna och gå in med riktat ekonomiskt stöd.

2. Beslut om beredskapsersättning till regionala flygplatser - Samhällsviktig verksamhet behöver fungera i hela landet

SKR hemställer om att staten under pågående pandemi utser fler regionala flygplatser till beredskapsflygplatser och ekonomiskt ersätter dessa så att det samhällsviktiga flyget, bl.a. ambulansflygplan och ambulanshelikoptrar, har möjlighet att nyttja dessa dygnet runt.

SKR hemställer även om att staten efter pandemin ska bibehålla det utökade antalet beredskapsflygplatser för att täcka upp de behov som faktiskt finns, även i normala tider.

Det är centralt att samhällsviktiga transporter såsom flyg för räddningstjänst och ambulanssjukvård fungerar när de behövs. Beredskapsflygplatser är en viktig förutsättning för detta och staten avsätter ca 9 miljoner kr till de idag utpekade 11 beredskapsflygplatserna.

Att vara beredskapsflygplats innebär att ha beredskap dygnet runt för att kunna öppna flygplatsen och ta emot samhällsviktigt flyg. För ambulansflyget finns ett behov av att kunna öppna flygplatser, både statliga och regionala dygnet runt. De idag 11 flygplatser som är utpekade som beredskapsflygplatser räcker inte till för det samhällsviktiga flyget i hela landet. Praktiskt taget alla flygplatser medverkar till att säkerställa akuta transporter och närmast dagligen sker även i normala förhållanden akuta patientflygningar och organtransporter. Ambulansflyget har behov av tillgång till öppna alternativflygplatser.

Beredskapsflygplatserna nyttjas även av Sjöfartsverkets räddningshelikoptrar, Polisflyget, Kustbevakningens flygplan, samt Försvarsmaktens flygplan och helikoptrar. MSB har under skogsbrandssäsongen flera helikoptrar och flygplan i beredskap för att släcka skogsbränder. Vid större skogsbränder kan dessa helikoptrar och flygplan ha behov av att snabbt kunna tanka i närheten av brandområdet, även utanför flygplatsens ordinarie öppettider.

När vi nu är mitt uppe i en pandemi ser SKR vikten av att fler regionala flygplatser utses till beredskapsflygplatser och får ekonomisk ersättning för att kunna hålla öppet och ta emot samhällsviktigt flyg när det behövs. Behovet av fler regionala flygplatser som beredskapsflygplatser finns även efter att pandemin är över. SKR vill därför att det i Trafikverkets pågående regeringsuppdrag kring beredskapsflygplatser även tas hänsyn till att behovet är stort och att i princip bör alla statliga och regionala flygplatser vara beredskapsflygplatser med ekonomisk ersättning från staten.

3. Statligt beslut om trafikplikt och upphandlad flygtrafik på fler regionala flygplatser

SKR hemställer om att staten beslutar om att införa en tillfällig trafikplikt på fler regionala flygplatser både i norr och söder. Behovet av transporter när pandemin är över måste säkerställas redan nu.

SKR ser positivt på att regeringen den 6 april fattade beslut om att införa trafikplikt på ett antal flygplatser i Norrland och på Gotland under en begränsad tid på grund av pandemin. Vi anser dock att detta inte är tillräckligt. Trafikverkets nu upphandlade flygtrafik kommer slingas med flera stopp vilket innebär att attraktiviteten hos dessa flyglinjer är låg. Det finns även problem särskilt på längre sikt när Sverige ska komma ur den nuvarande krisen om regeringen inte redan nu skapar förutsättningar med trafikplikt på flertalet regionala flygplatser i hela landet.

Den reguljära flygtrafiken har i princip upphört idag i Sverige. Även om detta kan uppfattas som temporärt för några månader så finns det flera risker och återtagningen av flygtrafik riskerar att ta lång tid. Flyget har sedan länge haft en vikande trend och antalet flygbolag har minskat. Skulle ytterligare bolag försvinna under pågående kris blir det allt svårare att finna flygbolag som har förmåga att starta upp flyglinjerna till många av de regionala flygplatsernas destinationer. Detta gäller speciellt till de regionala flygplatserna med mindre lönsamma flyglinjer. Dessa flygplatser tenderar vara de mindre och mer perifert belägna, där det idag inte finns alternativa transporter till flyget.

För att skapa förutsättningar för att samhället och näringslivet ska komma igång igen i hela landet efter pandemin bedömer SKR att införande av tillfällig trafikplikt för att säkerställa flygtrafik till de regionala flygplatserna är en nödvändighet. Staten behöver därför redan nu besluta om tillfällig trafikplikt och uppdra till Trafikverket att påbörja upphandling av flygtrafik på flertalet regionala flygplatser i hela Sverige både i norr och söder.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande